

The Holy See

Пане Президенте,
Достойні Кардинали,
Брати у Єпископстві,
Шановні Пані та Панове,
Дорогі Українці.

Надійшла хвилина прощання. Зі зворушенням прощаюсь з Вами, і у ваших особах прощаюсь з народом України, що його я у ці дні мав нагоду краще пізнати. В особливий спосіб моя думка лине до мешканців Києва та Львова, які прийняли мене, а також до всіх тих, що прибули з інших міст та країн, щоб зустрітися зі мною.

Прибувши сюди я відчув на собі обійми золотoverшого, затопленого в садах Києва. Згодом я відчув на собі традиційну гостинність Львова, міста визначних пам'ятників, таких багатих на християнські спогади.

З великою тугою покидаю сьогодні цю землю, перехрестя народів та культур, з якої більше ніж тисячу років тому Євангеліє почало поширюватись та закорінюватись в історичній та культурній дійсності народів Східної Європи. Усім вам, та кожному зокрема, хочу ще раз сказати моє щире: дякую!

2. Дякую тобі, Україно, що оборонила Європу своєю невтомною та героїчною боротьбою проти загарбницьких орд.

Дякую вам, представники цивільної та військової влади, та всім тим, які у той чи інший спосіб і з великою самовідданістю причинилися до успішного результату моєї апостольської подорожі.

Дякую вам, дорогі Брати й Сестри, що належите до цієї християнської спільноти, "вірної аж до смерті" (Діян. 2,10). Віддавна хотів я висловити моє захоплення та належно оцінити ваше геройське свідчення, яке ви дали у минулому столітті впродовж довгої зими переслідувань.

Дякую за молитви і за тривалу духовну підготовку, якими ви бажали зустріти Наслідника

святого Апостола Петра, щоб отримати від Нього утвердження у вірі та підтримку для того, щоб жити в братній любові, яка "все зносить, в усе вірить, усього надіється, все перетерпить" (1Кор 13,7).

У цей час, коли залишаю українську землю, бажаю висловити шанобливе і сердечне вітання братам і сестрам достойної Православної Церкви і їхнім Пастирям.

Усіх вас супроводжую молитвою і до всіх скеровую як побажання слова благословення апостола Павла до християн із Солуня "Сам Господь миру хай завжди дасть вам мир усяким способом..." (2 Сол 3,16).

3. Нехай Господь дасть мир тобі, український народе, бо ти з наполегливою і одностайною відданістю, нарешті, привернув собі свободу й розпочав віднаходити своє істинне коріння та докладаєш великих зусиль, щоб стати на шлях реформ і дати всім можливість жити та сповідувати власну віру, власну культуру й власні переконання в рамках свободи та справедливості.

Хоч болять ще незагоєні жакливі рани, отримані протягом нескінченних років пригноблення, диктатури і тоталітаризму, під час яких заперечувались та зневажались людські права, ти, український народе, з довір'ям дивишся у майбутнє. Це час сприятливий! Це час надії та відваги!

Висловлюю моє побажання, щоб Україна як повноправний член увійшла до Європи, яка охопить увесь континент від Атлантичного океану до Уральських гір. Як я вже казав наприкінці того 1989 року, який відіграв визначну роль у недавній історії Континенту, неможлива "Європа миру та поширення цивілізації без цього взаємообміну та без співучасті відмінних цінностей, які взаємно доповнюються", які є характерними для народів Сходу та Заходу (*Повчання Івана Павла II, XII/2, 1989, ст. 1591*)..

4. Під час цього важливого епохального переходу, Церква, усвідомлюючи своє посланництво, буде і надалі закликати своїх вірних до активної співпраці з Державою у сприянні загальному добру. Це, насправді, соціальне милосердя, яке виявляється у "служінні культурі, політиці, економіці, сім'ї, щоб всюди поважались основні принципи, від яких залежить доля людини та майбутнє цивілізації" (*Novo millenio ineunte, 51*).

Християни, зрештою, знають, що вони дійсно є складовою частиною Української Нації внаслідок тисячолітньої історії, яка розпочалась хрещенням Володимира та Київської Русі 988 року у водах Дніпра. Але нею вони є сьогодні, насамперед, силою хрещення крові, яке вони отримали протягом жакливих переслідувань ХХ століття. У ті страшні роки було надзвичайно багато свідків віри, і то не лише католиків, а й православних та протестантів, які з любові до Христа зазнали різного роду переслідувань, в багатьох випадках жертвуючи

власним життям.

5. Єдність та злагода! Ось таємниця миру та умова справжнього й стабільного соціального прогресу. Завдяки цій взаємодії намірів та дій Україна, батьківщина віри та діалогу, зможе побачити признаною свою гідність в колі інших Народів.

Мені приходять на думку слова вашого великого поета Тараса Шевченка "В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля". Українці, в родючу землю ваших традицій заглиблюється коріння вашого майбутнього! Разом зможете його будувати; разом зможете вийти назустріч викликам сучасності, натхнені тими спільними ідеалами, які становлять незгладну спадщину вашої минулої недавньої історії. Спільним є посланництво; нехай же спільними будуть і зусилля всього українського Народу!

Ще раз звертаюсь до тебе, Українська Земле, з побажанням добробуту та миру. Ти залишаєш у моєму серці незабутні спогади! До побачення, народе-друже, пригортаю тебе обіймами доброзичливості і любові! Дякую за щирий прийом та гостинність, про які ніколи не зможу забути.

До побачення, Україно! Словами твого великого поета також і я благаю: "О, Боже сильний і правдивий" благослови дітей твоєї країни, "і ... стократ политої криваво, колись преславної землі!". Дорогі Брати і Сестри, також я кажу разом із вашим поетом і з вами: нехай завжди береже тебе Господь "О святая! Свята батьківщино моя!".

Молю Всемогутнього Бога, щоб благословив тебе, український Народе, і щоб зцілив усі твої рани. Його велика любов нехай наповнить твоє серце і нехай провадить тебе у третє тисячоліття християнства до нового майбутнього. В ім'я Отця і Сина і Святого Духа!